

Nya medaljörer

JARL HOLMSTRÖM

Vid Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds vårstämman i Gamla Uppsala den 3 juni 2012 hade jag äran att få ta emot förbundets förtjänstmedalj.

Jag heter Jarl Holmström men kallas för det mesta för Jalle. 1936 föddes jag i byn Ambricka, Marma, Älvkarleby kommun. Mina föräldrar var också födda i norduppland. Pappa Knut föddes i Ambricka och mamma Rut i Lindesberg, Västlands socken, där familjen hade ett jordbruk.

Farfar spelade fiol och klarinett och så även pappa Knut. Då flera generationer levt i bygden kom samtalen ofta in på historien och livet förr. Jag lyssnade på de gamla och var intresserad. Säkert grundades då mitt intresse för hembygden och dess historia, utan att jag då riktigt förstod det. Pappa hade ett stort intresse för hembygden och var aktiv i Älvkarleby hembygdsförening och i föreningslivet allmänt. I sin ungdom var han med och byggde en idrottsplats i bygden och deltog i tävlingar i friidrott, främst som löpare.

Marmabygden under 1940-talet var intressant att växa upp i. Dalälven fanns med sina stora fjärdar och sugande sund. Man flottade i älven och flottgodset skiljdes (sor-

terades) före intag i flottningsrännan till Skutskärs såg och massafabrik. Rullstensåsen sträckte sig genom landskapet. På den låg bebyggelsen, riksvägen och järnvägen Uppsala-Gävle. En ås som grävdes ut och i groparna skapades skidbackar för oss ungar i det platta landskapet.

Jordbruksbygden fanns mot havet i norr och öster. Skogarna var milsvida. I skogsbruket användes handverktyg och muskelkraft gällde. Hästen var dragaren. Skogsmilor kolades under krigstiden.

Militärlägre, med skjutfält och hästdraget artilleri, var ett intressant och farligt område för nyfikna grabbar. Militären satte sin prägel på bygden under beredskapstiden på 1940-talet.

Jag gick i skola i Marma med lärare från norra Uppland, vilka även hade ett stort hembygdsintresse. Speciellt var det två lärare som påverkade mitt bygdeintresse. Den ena var Svante Lundgren som blev en av Sveriges ledande naturfotografer och författare med böcker som handlar om bygden och den andra Sven Sjöberg; starkt engagerad i Söderfors och Tierps historia. Sjöberg hade jag kontakt med ända tills han avled. Jag medverkade med illustrationer i några av hans böcker.

Skolgången fortsatte i realskolan i Tierp med tågresor till och från. Jag sökte mig till flygvapnet och började på krigsflygskolan i Ljunbyhed, skadade mig under en övning och fick avbryta den karriären. Återvände 1954 till Marma och ett stormhärjat landskap. Den stormfällada skogen skapades arbete, även för en skadad flygspirant.

Jag fick anställning på Marma skogsbevakning med att sända tågagnar med masaved till industrierna i Kvarnsveden och Skutskär. Det klarade jag, gipsad och lindad.

1959 gifte jag mig i Älvkarleby kyrka med Birgitta från Skutskär. Två pojkar följde, Tommy och Erik.

Jag blev kvar i skogsnäringen i hela mitt yrkesliv, i olika tjänster. Anställd vid Stora Kopparbergs Bergslags AB, Skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län, Skogsägareföreningen Mellanskog och avslutade på skogsmuseet Silvanum i Gävle. Jag fick skogsförman-utbildning av arbetsgivaren Bergslaget. Så mycket grovarbete blev det inte, mera arbetsledning, utbildnings- och informationsjobb.

Jag började tidigt engagera mig i hembygdens historia och liv och gick med i föreningar. Scouter och skytteföreningen (vad annars i Marma) kom först. Var sedan med och startade Marma Sportklubb 1956. Vi byggde en ishockeybana, startade ett lag och deltog i seriespel. Jag växte in i bygdens liv alltmera.

Militärtjänst i Uppsala 1955-56 gav ny god kännedom om landskapet i milslånga marscher och övningar i Uppsalatrakten.

Arbetet gjorde att vi flyttade runt i Uppland och bodde i Söderfors, Enköping och Uppsala.

Historien och kulturarvet knöts ihop då jag arbetade och rörde mig i landskapet, träffade människor och fick nya kontakter.

I Uppsala kvällsstuderade jag reklam och dekoratörsarbete. Jag var med i utställningsproduktioner, bl.a. i en utställning om reservatsbildning av myrområdet Florarna, samt en utställning om Kök i Uppland. Jag gjorde en utställning om spelmannen Byss-Calle från Älvkarleby. Utställningen, vilken tillägnades Eric Sahlström på hans 60-årsdag, visades på Upplandsmuseet, Dalarnas museum, i Västervik och på flera ställen i Uppland.

1976 fick familjen köpa farfars stuga i födelsebyn Ambricka. Den kom att bli vårt fritidshus. I stugan fanns mycket av släktens liv bevarat och intresset för hembygden och kulturarvet ökade. Jag kände för att bevara släktarvet. För att få kortare resor till Ambricka sökte jag ny tjänst vid Skogsägareföreningen Mellanskog i Gävle och flyttade dit. Nu var det bara några mil till födelsetrakten.

Vid högskolan Gävle-Sandviken läste jag en grundkurs i kulturpedagogik. Jag engagerade mig i Älvkarleby hembygdsförening och valdes till ordförande och en aktiv tid följde med start av Byss-Callestämman, bygdespel, räddning av byggnaden Stora Hallen och kyrkbåtsbygge.

Skogsmuseet Silvanum i Gävle sökte 1988 ny chef. Jag fick tjänsten och blev kvar till pensioneringen 2001. Förutom den fasta utställningen i museet, vilken löpande förnyades, producerades i museets verkstad modeller, utställningar och naturstigar.

Efter avslutat arbetsliv har jag ägnat mig åt farfars stuga i Ambricka, släktarvet, skogskolning och ett litet flottarium som vi kallar Flottarkojan vid Dalälvens strand i Marma.

Tack för medaljen som motiv har en runristare tecknad av Bror Hjorth. Som mångårig medlem i Bror Hjorthföreningen gav den bilden medaljen extra tyngd. Bror Hjorth föddes 1894 i Marma, på skogsskolan som låg intill mitt barndomshem.

Jarl "Jalle" Holmström

STIG HEDLUND

Det är stort att erhålla en medalj för sitt arbete inom hembygdsrörelsen. Och ärofullt. Dock är det inte helt lätt att söka beskriva sin egen person och vad som kanske har gjort att just jag förtjänat ta emot denna utmärkelse. Så låt mig berätta om den krokiga och inte särskilt välplanerade väg som fört mig genom mitt 76-åriga liv. Född och uppvuxen i Stockholm med en teknikbegåvad far från Munkfors i Värmland och med en varm och empatisk mor från Falun i Dalarna. En sådan uppväxt innehöll som

man kan förstå såväl allvar som skämt, såväl omtanke som omsorg. Jag växte upp med en bakgrund av såväl folkrörelsernas betydelse liksom även vikten av entreprenörskap. Min värmländske farfar var en engagerad folkrörelseman inom såväl nykterhetsrörelsen som missionskyrkan. Han skickade iväg sina fyra söner och två döttrar till Stockholm för att etablera ett stålbyggnadsföretag, som så småningom utvecklades till att bli nordens största i sitt slag – AB Bröderna Hedlund.

Själv blev jag marknadsekonom med stort intresse för historia och litteratur vid sidan om. Jag minns att mina föräldrar under söndagsutflykter i Stockholms omgivningarna gärna stannade vid runstenar som ingående studerades. Då föddes förmodligen min känsla för ordens magi.

Min slingrande väg genom livet förde mig till olika arbetsplatser; Stockholms stads reklamkommitte med informations- och utställningsarbeten, IBM Svenska AB med uppgifter på informationsområdet, NK/Turitz-koncernen där jag fungerade som informationschef precis som på nästa arbetsplats, som förde mig till min mors födelsebygd Falun, Stora Kopparberg. Där hade jag även ansvar för de industriminnesmärken som företaget då satsade rätt mycket på och som fördjupade mitt intresse för bygdekultur. Genom mitt kringflyttande liv förstärktes min känsla för hembygdsrörelsens arbete och för den positiva betydelse det innebär att ha flera hembygd.

Vid sidan om mitt yrkesverksamma liv har jag alltid varit engagerad i föreningslivet och känt den glädje som gemensamma intressen och personliga möten har givit. Det är främst två stora folkrörelser som gripit tag i mig – idrottsrörelsen och hembygdsrörelsen. Den förra ledde till att jag blev anställd av Sveriges Riksidrottsförbund som internationell sekreterare, vilket ledde till ett resande världen runt; som svensk delegat i Europarådets och UNESCOs sportkommittéer, som ansvarig för svensk idrotts internationella politik när det bl.a. gällde frågan om idrott och apartheid m.m. Jag blev även vald till generalsekreterare i ENGSO, en organisation med Europas alla riksidrottsförbund och/eller olympiska kommittéer som medlemmar. Även i dessa sammanhang var det möten med personligheter som gett det bestående minnet.

Som avslutning på mitt yrkesverksamma liv blev jag utsedd till verkställande ledamot för en stiftelse som delar ut pengar till två ändamål; medicinsk forskning och humanitär verksamhet främst för barn och ungdom, f.n. ca 10 miljoner per år. Petrus & Augusta Hedlunds stiftelse, vars kapital kommer från ovan nämnda stålbyggnadsföretag.

Efter att ha flyttat till min fjärde hembygd i nordöstra Uppland blev jag snart engagerad i den lokala bygdegårdsföreningen, jag blev ordförande i Valö-Forsmarks hembygdsförening och tillika engagerad i sty-

relsen för Forsmarks Bruksmuseum liksom även ordförande för den lokala idrottsföreningen Valö IK. Jag är en s.k. föreningsmänniska och jag känner starkt för landsbygdens kultur och oroas för de försämrade villkor som gäller för de som vill leva och bo utanför storstäderna. Jag oroas även av de tecken på främlingsfientlighet som syns även i våra bygder som en gång i tiden utvecklades av valloninvandringen. Det lokala föreningslivet är av största vikt för att stärka sammanhållning i våra bygder och i det sammanhanget har hembygdsföreningen en stor roll att spela.

På senare år har jag även verkat som vice ordförande i Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund, som ledamot av styrelsen i Stiftelsen Upplandsmuseet samt som sammankallande i Sveriges Hembygdsförbunds valberedning.

Det har alltså varit en mycket blandad kompott som lett fram till mitt förhållande till och intesse för hembygdsrörelsens olika frågor, som gör att jag är omåttligt stolt och glad över att få motta denna medalj.

Stig Hedlund